

Základní škola Ostrava-Michálkovice, U Kříže 28,
příspěvková organizace, 715 OO Ostrava-Michálkovice
596 231 614, mobil: 731 152 578, DDS: t8gy4tc, e-mail: sekretariat@zsmichalkovice.cz

ŠKOLNÍ PREVENTIVNÍ STRATEGIE NA OBDOBÍ 2024-2028

ZÁKLADNÍ ÚDAJE

NÁZEV A ADRESA ŠKOLY	Základní škola Ostrava - Michálkovice, příspěvková organizace, U Kříže 28, 715 00 Ostrava - Michálkovice
ŘEDITELKA ŠKOLY	Mgr. Hana Bayerová T: +420 725 007 474 reditel@zsmichalkovice.cz
ŠKOLNÍ METODIK PREVENCE	Mgr. Marcela Šimanská simanska@zsmichalkovice.cz
VÝCHOVNÝ PORADCE	Mgr. Hana Kajfošová kajfosova@zsmichalkovice.cz

ZÁKLADNÍ ÚDAJE

Rok 2023/2024

Ředitelka školy: Mgr. Hana Bayerová
reditel@zsmichalkovice.cz

Metodik prevence: Mgr. Marcela Šimanská
simanska@zsmichalkovice.cz

Výchovný poradce: Mgr. Hana Kajfošová
kajfosova@zsmichalkovice.cz

Úvod

Školní preventivní strategie je součástí školního vzdělávacího programu. ŠPS je dlouhodobý preventivní program-záměr školy, definuje dlouhodobé cíle v oblasti prevence sociálně patologických jevů /SPJ/, přizpůsobuje se kulturnímu a sociálnímu klimatu, struktuře školy i specifikům školy, žákovské populace i okolí školy, respektuje rozdíly ve školním prostředí.

Nárůst různých forem rizikového chování včetně návykových látek v populaci mládeže a dětí školního věku se stává celospolečenským problémem. Děti patří k nejohroženější skupině. Proto je důležité zahájit primární prevenci právě v době základní školní docházky, poskytnout žákům co nejvíce informací o drogové problematice (přiměřeně k věku žáků), naslouchat jejich problémům a otevřeně s nimi hovořit i na neformální úrovni.

Součástí školní preventivní strategie je každoročně vypracováváný a na závěr školního roku vyhodnocovaný konkrétní dokument - Minimální preventivní program /MPP/. Minimální preventivní program je střednědobým cílem školy v oblasti prevence rizikových jevů, je zaměřen na prevenci všech sociálně patologických jevů, které se ve škole vyskytují nebo mohou vyskytnout. Program vychází z aktuálně platných metodických dokumentů MŠMT zaměřených na primární prevenci rizikového chování dětí a mládeže. Primární prevencí rozumíme veškeré konkrétní aktivity realizované s cílem předejít problémům a následkům spojeným s projevy rizikových forem chování, případně s cílem minimalizovat jejich dopad a zamezit jejich rozšíření. Nedílnou součástí primární prevence je výchova žáků základní školy ke zdravému životnímu stylu, k osvojování pozitivního sociálního chování a formování společensky žádoucích postojů žáků ke všem druhům rizikového chování, předcházení rizikovému chování i jeho možnému opakování.

A. Zmapování situace pro vytýčení cílů ŠPS

1. Charakteristika školy

Naše škola je úplná škola s devíti postupovými ročníky, kapacitou 550 žáků, průměrná naplněnost je 17 žáků, školní družinou (kapacita 80 žáků) a školní jídelnou (kapacita 400 stravovaných); základní škola poskytuje základní vzdělávání dle platných učebních dokumentů („Škola spolu — školní vzdělávací program pro základní vzdělávání“). Budova základní školy je situována v okrajové části obce Michálkovice, na hranicích s obcí Rychvald a městské části Ostravy — Heřmanic. Výuka tělesné výchovy probíhá na hřišti, které je součástí školního pozemku a v tělocvičně. V odpoledních hodinách je tělocvična využívána i pro tréninky sportovních kroužků i oddílů. K dispozici je víceúčelové školní hřiště pro veřejnost, jehož provoz je tradičně financován z grantu statutárního města Ostravy. Škole byly poskytnuty dotace z projektů O2 Chytrá škola v oblasti Rizika internetu a komunikačních technologií nebo také dotace z Moravskoslezského kraje v rámci prevence rizikového chování v projektu Podpora duševního zdraví dětí.

Převážná většina žáků pochází z Michálkovic. Vzhledem k umístění Školy k nám docházejí také děti z blízkého Rychvaldu, Heřmanic a Slezské Ostravy.

2. Sociální oblast

Škola se nachází v regionu, kde se zhoršuje sociální klima. Při současné tendenci rozvodovosti v českých rodinách pochází z neúplných rodin i někteří naši žáci. To je jedním z důvodů naší snahy o úzkou spolupráci s rodiči. Nápomocny nám jsou i aktivity realizované naší školou.

Škola má kontakty na organizace a odborníky, kteří pracují v oblasti prevence rizikového chování a jejich pomoc často využívá. Jsou jimi např. Pedagogicko-psychologická poradna v Ostravě — Zábřehu, Institut prevence, z. s. zaměřující se na selektivní školskou primární prevenci, strážníci z úseku prevence a propagace, kteří zabezpečují úkoly v oblasti prevence kriminality v rámci Městské policie Ostrava a také v součinnosti s Policií České republiky.

3. Popis aktuálního stavu

Pozorujeme různé projevy rizikového chování dětí. Objevuje se kouření, vandalismus, vulgární vyjadřování, sebepoškozování, ničení školního majetku, monitorujeme i problémy kyberšikany, agrese i záškoláctví, které je však díky starostlivému sledování docházky třídních učitelů včas odhaleno a řešeno.

Žáci si přinášejí vzorce chování, které můžeme ve škole ovlivnit, ale zásadní změna v chování žáka může proběhnout jen ve spolupráci s rodiči. Primárním cílem školní preventivní strategie je zlepšení vztahů rodiče a učitele v problematice chování žáků ve třídě. Rodiče vidí chování dětí v jiné rovině, mívají neobjektivní informace, nemají důvěru v učitele a školu o problémech informují až v krizové situaci.

B. Základní charakteristiky školní preventivní strategie:

- účelem prevence je dlouhodobé, kontinuální a systematické preventivní působení vedoucí k rozvoji osobnosti dítěte za účelem zvyšování klíčových kompetencí a zlepšení sociálního klimatu ve skupině;

- cílem školní preventivní strategie je zabraňovat a snižovat (eliminovat) výskyt sociálně patologických jevů u žáků školy;

- prostředkem je odstraňování podmínek (zužování prostoru) pro existenci a rozvíjení sociálně patologických jevů prioritně ve školním prostředí a to všemi dostupnými způsoby od vhodné organizace výuky, nabídky žádoucích volnočasových aktivit (sport) až po výkon dohledu nad žáky a působení/tlak na rodinné prostředí žáků;

- produktem je zdravá mládež (výchova zdravé mládeže) odolné vůči sociálně patologickým rizikům (výchovná a osvětová činnost ve vyučovacích hodinách, realizace školních preventivních aktivit a využívání nabídky ostatních spolupracujících organizací na úseku primární prevence);

Smyslem prevence je formovat postoje žáků ke všem druhům rizikového chování, předcházet takovému chování i jeho možnému opakování. Základem prevence je zejména výchova žáků základní školy ke zdravému životnímu stylu a k osvojování pozitivního sociálního chování.

Prevence sociálně patologických jevů je přitom cílována nejenom do samotného vyučování, ale i do zájmových útvarů, práce školní družiny, výletů, exkurzí apod., důraz je kladen i na oblast sociálně právní, na občanskou a rodinnou výchovu. Preventivní témata prolínají všemi oblastmi práce a života školy.

Konkrétním úkolem preventivní práce je především snižovat počet vyskytujících se negativních jevů, posilovat u žáků školy odpovědnost za svůj život a zdraví, účinně bránit vzniku a potírat všechny

projevy šikany mezi žáky, minimalizovat riziko závislosti na drogách atd. To všechno je přitom založeno na podpoře vlastní aktivity žáků, pestrosti forem preventivní práce se žáky, zapojení celého pedagogického sboru školy a spolupráci se zákonnými zástupci žáků školy.

C. Základní kompetence prevence

- zvyšování sociální kompetence (rozvoj sociálních dovedností k efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomování si důsledků svého jednání)
- posilování komunikačních dovedností, schopnost řešit problémy, konflikty, neúspěchy, kritiku, adekvátní reakce na stres, protistresový program
- vytváření pozitivního sociálního klimatu ve škole, podpora zdravého životního stylu a vytváření pohodových podmínek školního prostředí, ochrana zdraví (relaxační aktivity, přátelská atmosféra, vzájemná důvěra a tolerance apod.)
- formování společensky žádoucích hodnot a postojů u žáků, pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje

D. Hlavní oblasti zaměření prevence

a) předcházení rizikovým jevům v chování žáků, jako je zejména

- záškoláctví
- násilí a agresivita, šikana, vandalismus
- projevy rasismu, xenofobie, antisemitismu, politického a náboženského extremismu a sektářství
- užívání návykových látek (tabák, alkohol, drogy) a zneužívání léků
- patologické hráčství, závislost na internetu a virtuální drogy
- sebepoškozování a poruchy příjmu potravy

b) rozpoznání a zajištění včasné intervence, zejména v případech

- domácího násilí
- týrání a zneužívání dětí včetně komerčního zneužívání

- ohrožování mravní výchovy mládeže, sexuální zneužívání dětí
- poruch příjmu potravy (mentální bulimie, mentální anorexie)

E. Metody a prostředky preventivní práce na škole

K vlastní preventivní práci využívat jednak klasické metody práce ve vyučovací hodině (výklad, rozbor, diskuze, dramatická výchova), jednak soutěže, prožitkové programy, představení, besedy, exkurze, samostatné či skupinové práce žáků apod.

V případě nutnosti či potřeby cíleně uplatňovat rovněž represivní prostředky, a to zejména při - odhalování šikany a pokusů o šikanu (vč. kyberšikany) ve škole, včasné přijímání kázeňských opatření a trestů, nekompromisní postoj k násilí mezi žáky ve škole - nulová tolerance k drogám a jakékoliv formě jejich propagace,

- potírání kuřáctví a požívání alkoholu - boj proti záškoláctví
- potírání vandalismu, řešení krádeží
- nesmiřitelnost vůči projevům jakéhokoliv extremismu a homofobie

F. Formy práce

- spolupráce vedení školy a pedagogického sboru (informační schůzky, porady, předmětové komise) - spolupráce rodiny a školy (třídní schůzky, besedy pro rodiče, konzultační hodiny; třídnické hodiny a besedy, schránka důvěry)
- spolupráce školy s dětským lékařem, PPP, SPC, SVP, s orgány sociálně právní ochrany dětí /OSPOD/ vč. využívání systému včasné intervence, s Policií ČR, soudy apod., PPP, SPC, SVP a ostatními organizacemi např. dlouhodobá spolupráce s Institutem prevence, z.s. nebo Centrem pro rodinu a sociální péči
- vzdělávání a proškolení pedagogů v oblasti prevence, nabídka pro rodiče i veřejnost - preventivní práce ve vyučování (prožitkové i intervenční programy, divadelní představení a dramatizace, besedy, exkurze, semináře a webináře apod.)
- zacílení dopravní výchovy proti rizikovému chování v dopravě - pravidelné sledování školní docházky, kontrola omluvenek

- sledování psychického a fyzického stavu žáků (agresivita, smutek, vyčleňování z kolektivu, původ zranění apod.) - včasné řešení vandalismu, agresivity, šikany a kyberšikany, potírání symboliky extrémistických organizací - boj proti kouření, včetně elektronických cigaret
- podpora školních žákovských aktivit (školní časopis, školní soutěže, školní televize, školní parlament, sportovní turnaje apod.) - podpora ostatních volnočasových aktivit žáků školy (kroužky, olympiády, soutěže, besídky, projektové dny, jarmarky, dílničky, karnevaly, Den Země, Den matek, Dětský den, návštěvy kina a divadla, Ozdravné pobyty, lyžařské výcviky, výlety atd.)
- prezentace výsledků a úspěchů žáků i školy (nástěnky, webové stránky a školní časopis, školní televize, Michálkovický zpravodaj, výstavy na veřejnosti)
- zpětnovazebné výstupy prevence (výstupy z pedagogických rad - výsledky hodnocení prospěchu a chování žáků; využití sociometrických metod ve třídách; dotazníky k názorům a postojům)
- reflexe závěrů a výstupů ze školní praxe do tvorby a úpravy ročního plánu preventivních aktivit

G. Stanovené cíle školní preventivní strategie

a) Dlouhodobé cíle

- vést žáky k dodržování stanovených pravidel (zejména pravidel školního řádu a slušného chování)
- vést žáky ke zdravému životnímu stylu, k ochraně zdraví, budovat postoje k odmítání alkoholu a omamných psychotropních látek a jedů, tabákových výrobků, elektronických cigaret, energetických a kofeinových nápojů
- vést žáky k bezpečnému využívání komunikačních a informačních technologií, zdůrazňovat rizika spojená s užíváním PC a internetu
- vést žáky ke správným hodnotám, k občanské a právní odpovědnosti za sebe a svá jednání
- vést žáky ke vzájemné toleranci (prevence rasismu a xenofobie)
- vést žáky k vzájemné pomoci a ohleduplnosti, minimalizovat výskyt agresivního chování mezi žáky, omezit projevy záškoláctví
- preferovat sportovní výchovu, vést žáky ke smysluplnému trávení volného času, vybírat efektivní programy primární prevence, podporovat vlastní aktivitu žáků (kulturní, sportovní akce, soutěže, vystoupení)

b) Střednědobé cíle

žáci:

- průběžně sledovat, zjišťovat klima třídy a vytipovat žáky s problematickými vztahy - naučit žáky rozpoznat projevy rizikového chování a krizové situace, umět v těchto případech vhodně reagovat - podporovat sportovní a kulturní aktivity žáků
- provádět pravidelné třídnické hodiny
- naučit žáky sledovat nástěnku primární prevence, vést je k reakcím na informace, akce, podněty, návrhy
- naučit žáky využívat schránku důvěry

rodiče:

- prohlubovat spolupráci s rodiči v oblasti prevence rizikového chování
- zvýšit účast rodičů na formálních i neformálních akcích školy
- informovat rodiče průběžně o činnosti školy, akcích, dát jim možnost zpětné vazby např. formou konzultací, webových stránek školy
- informovat rodiče o plánu primární prevence rizikového chování

učitelé:

- vzdělávat pedagogy v oblasti prevence školního násilí, vedení třídnické hodiny, práce třídního učitele s třídním kolektivem a řešení konfliktních situací mezi žáky, komunikace učitel - žák
- spolupracovat v rámci pedagogického týmu
- klást důraz na specifickou a nespecifickou prevenci, vybírat efektivní programy primární prevence
- zavádět do výuky efektivní metody výuky, jako je projektové vyučování - efektivní výuku podporovat exkurzemi, besedami, návštěvami kulturních akcí - vést žáky k žádoucímu využívání komunikačních a informačních technologií,
- podporovat výuku na počítačích a jejich využívání

c) Krátkodobé cíle

žáci:

- nabídnout žákům účast na kroužcích a mimoškolních zařízeních pro volný čas
- šetření vztahů ve třídách, jejich vyhodnocování, rozbor se třídou na třídnické hodině
- zajistit prožitkové programy a besedy s externími odborníky
- získat přehled o všech nebezpečích a formách rizikového chování
- připravit se na setkání s drogou a jiným nebezpečím, umět drogu odmítnout a vhodně reagovat
- pravidelně oceňovat pozitivní projevy dětí v různých oborech a oblastech, vyzvednout je na jednání pedagogické rady, třídních schůzkách, prostřednictvím internetových stránek školy

rodiče:

- informovat rodiče o možnostech získávání informací a rad v oblasti prevence rizikového chování žáků v rámci třídních schůzek a konzultačních hodin
- zvát rodiče na pravidelné třídní schůzky a konzultace

učitelé:

- naplňovat Minimální preventivní program pro daný školní rok
- vyhledávat projevy možného výskytu forem rizikového chování, snažit se včas reagovat na vzniklé situace, spolupracovat s rodiči a dalšími organizacemi
- využívat odbornou literaturu a internet k prohlubování znalostí z oblasti prevence rizikového chování žáků

H. OSTATNÍ

a) Opatření k minimalizaci rizikových projevů chování

Pedagogičtí pracovníci:

- chvilky s třídním učitelem, (vztahy ve třídě), vedení třídnických hodin 1 x měsíčně k danému tématu, práce třídního učitele s kolektivem, včasné řešení případných konfliktních situací mezi žáky

- začlenění problematiky do vhodných předmětů, besedy, zabezpečení výukových materiálů
- důslednost třídních učitelů při omlouvání absence žáků
- svědomité provádění dozorů, poučení žáků, odvádění žáků po ukončení výuky po schodech, sledování negativních jevů záškoláctví, šikany, kyberšikany, projevů rasismu, xenofobie, sebepoškozování, netolismu, spolupráce s odborníky („sít pomoci“ — koordinuje metodik prevence)

Rodiče žáků:

- dostatečná oboustranná informovanost o případných negativních jevech, společné hledání řešení problému v rámci třídních schůzek, osobních konzultací, účast na akcích pořádaných školou, aktivní zapojení alespoň některých rodičů do jejich organizace, preventivní programy a besedy pro rodiče realizované externími organizacemi v rámci daných projektů

Žáci:

- aktivní zapojení do akcí, které na škole probíhají
- účast na besedách a preventivních programech

b) Koordinace preventivních aktivit ve škole

Školní metodik prevence:

- tvorba a realizace školního Minimálního preventivního programu
- tvorba školního Programu proti šikanování
- tvorba Školní preventivní strategie pro dané období
- příprava projektů dotovaných Moravskoslezským krajem v oblasti prevence rizikového chování
- realizace aktivit zaměřených na prevenci rizikových projevů chování
- spolupráce s místním oddělením Policie ČR
- spolupráce školy s ostatními orgány a organizacemi, které se zabývají prevencí
- zachycování varovných signálů spojených s možností rozvoje rizikových projevů chování
- metodická pomoc učitelům v oblasti prevence rizikových projevů chování
- tvorba výkazu pro školní rok v systému SEPA

Třídní učitelé, ostatní vyučující

- začleňují problematiku prevence RPCH (rizikové projevy chování) do výuky

- vedou třídnické hodiny zaměřené na prevenci RPCH
- zaměřují se na práci s kolektivem třídy, zachycují varovné signály rozvoje RPCH ve třídě - spolupracují s metodikem prevence, výchovným poradcem a s rodiči žáků

Výchovný poradce

- spolupracuje s metodikem prevence a ostatními vyučujícími při řešení problémů
- c) Vzdělávání pedagogů – vzdělávání pedagogů v oblasti prevence bude podléhat finančním možnostem školy

Pozn.: Součástí Školního vzdělávacího programu je i Minimální preventivní program a Program proti šikanování, oba platné po dobu jednoho školního roku.

Školní preventivní strategie na roky 2024-2028 vychází z této platné legislativy:

- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č. j. 21291/2010-28.
- Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, č. j.: 22294/2013-1, nově k 1. 9. 2017 č. j. 21149/2016
- Metodický pokyn MŠMT k jednotnému postupu při omlouvání nepřítomnosti žáků ve škole a při prevenci postihu záškoláctví, č. j.: 10194/2002-14.
- Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. Vyhláška 116/2011, kterou se mění vyhláška č. 72/2005.
- Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance č.j.: 14 423/99-22.
- Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu č.j.: 11 691/2004-24.
- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění zákonů č.383/2005 Sb., č. 112/2006 Sb., č. 158/2006 Sb., č. 161/2006

Seznam použitých zkratek

RPCH	Rizikové projevy chování
MPP	Minimální preventivní program
PPŠ	Program proti šikanování
ŠMP	Školní metodik prevence
ŠPS	Školní preventivní strategie
SPJ	Sociálně patologické jevy

V Ostravě 3. 1. 2024

Ředitelka školy: Mgr. Hana Bayerová

Školní metodik prevence: Mgr. Marcela Šimanská

